VRIJDAG 28 AUGUSTUS 1981
ÑAPA

...auteur Jules De Palm

"Als ik schrijf, voel ik me op het Rif zitten"

...T VERHAAL SOCOTORO uit de bundel ANTI... een van de weinige verhalen, die de verschillende ...dheid van de Curacaoenaar en de Arubaan laten ... Jules de Palm hierover: "Als Betico Croes SOCO... leest, dan maakt hij mij ereburger van Aruba. ...al zeggen: "Hier heb je eindelijk een Curacaoenaar ...grijpt dat er twee verschillende culturen zijn op ...a en Curacao." Een Curacaoenaar is een perfor... Als hij gitaar speelt en men zou gaan klappen, dan ...hem in staat om zijn gitaar even terzijde te leggen ...ok te gaan klappen voor zichzelf. Daarna zal hij ...en zeker zeggen: "Ik zal het nog eens een keer spe... dan moeten jullie eens goed opletten, hoe gewel... ben". Aan de andere kant heb je in de Arubaan ...an die speelt en zichzelf uit, als in een zekere ...e. Iedereen geniet mee, maar op het moment dat er ...pt zou worden, voelt hij zich beledigd, omdat men ...em een performer maakt, en dat was helemaal niet ...doeling. Je mag alleen blij zijn, dat je dit hebt ...en meemaken. SOCOTORO is een stuk autobio...

...ik heb later in Nederland, toen Wem Lampe ge...chtigd minister was, op een receptie meege..., dat zijn vriend Freddy Beaujon bij hem was. ...n dachten ze terug aan Aruba en Freddy verleidde ...ertoe om een stukje te gaan spelen. Het is een ...ige avond geworden. Wem uitte zich helemaal. ...at gebeurt er? Meneer Berkhouwer gaat op zeker ...t zitten klappen en verknoeit daardoor de hele .... Want Wem schoof zijn kuarta onder zijn stoel ...g met een strak gezicht voor zich uit staren. Hij ...e zich beledigd door het klappen van meneer Berk...er.

...nige verhaal dat zich op ...afspeelt is Waan. Daar... een Curacaose jonge... het lied "Ban Bonei... kasa unbé" naar Bo... veroveringstocht, wat ... vernedering uitloopt. ...Palm: "Het is autobio.... Wij Curacaoenaars ...onaire altijd in zekere ...ouwd als een achterge...ied. Bij "Ban Bonei...sa unbé" stel je je ik ...wat voor, maar eigen... ...et helemaal niet in je ... te gaan doen. Die ver...robeert te doen wat er ... verwacht wordt, wat ...uracaoenaar zou doen en dan slaat hij een flater.

Bonaire is in de loop der tijden behoorlijk veranderd. Ik stel me voor, dat oudere Bonaireanen die dit lezen denken: "O ja, zo was ons eiland. Gastvrij, iedereen was er welkom". Het is helemaal niet zo gek dat de Bonaireaanse jongens en meisjes daar kennis van nemen, want anders gaan de dingen verloren".

Eigenlijk verlangt Jules de Palm terug naar het verleden. "Dat is inherent aan de leeftijd. Mensen die ouder worden, denken altijd terug aan hun tijd van vroeger". Maar bij Jules de Palm wordt deze nostalgie doorkruist door de ironische af-

Door onze medewerker B. Jos de Roo

stand die hij tegelijkertijd tot het verleden neemt. "Dat komt door de indoctrinatie van mijn Nederlands verblijf. U moet niet vergeten, dat ik 32 jaar aan één stuk in Nederland woon en werk. Ik heb op de Antillen 27 jaar meegemaakt, bewust dus vijftien of zestien jaar. Ik ben in Nederland eigenlijk helemaal gevormd, ik ben hier gaan studeren, en of je het nou leuk vindt of niet, de Nederlander die je les geeft, kan geen rekening gaan houden met je achtergronden. Of je het nou wilt of niet: je wordt beinvloed.

Men verwijt mij vaak als ik iets zeg: "Daar heb je hem weer met zijn Europese denkbeelden!" Als ik bijvoorbeeld zeg: "Wat doen jullie nou met al die mavo-leerlingen die van school afkomen en geen werk hebben?" Dan is het antwoord: "Heb je hier iemand op de grond zien zitten, naar de lucht zien staren en horen zeggen: "Goh, wat heb ik een honger vandaag"? Nee, dat heb ik niet. Dan zeggen ze: "Waar maak je je nou zorgen over? Dat is nou typisch Westeuopees om alles tot conflicten, tot problemen op te blazen. Wij hebben dat niet".

Ik merk dat ik in de loop der jaren bepaalde dingen uit een heel andere gezichtspunt bekijk. Dat ik moeilijk het cultuurpatroon van de Antillen kan aanvaarden, vooral op het punt van afspraken. In mijn werk heb ik daarmee te maken. Ik zeg: "Een directeur van een Nederlandse hts wil in mei weten wie op zijn school komt". Dan hoor ik: "Die macamba is zo lastig. Wanneer begint die school nou eigenlijk? In augustus? Nou, dan moet hij toch niet zo zeuren, het is pas mei".

We hebben een heerlijk cultuurpatroon, ik verlang er soms erg naar, maar het is eruit, ik moet erkennen dat ik het niet meer heb. Maar als ik op Curacao ben, en ik zie hoe we daar le-

"We hebben een heerlijk cultuurpatroon, maar ik moet erkennen dat ik het niet meer heb".

JULES DE PALM werd in 1922 op Curacao geboren. Van 1938 tot 1948 gaf hij les op Curacao en Aruba. Samen met René de Rooy en Pierre Lauffer probeerde hij de interesse voor het Curacaose lied te vergroten door onder het pseudoniem Julio Perrenal liedjes te maken. In 1979 verschenen deze liederen bij de Bezige Bij onder de titel *Julio Perrenal dichters van het Papiamentse lied.* Hij maakte zelf vooral naam met twee verhalen in 1954 *De Kerstcakes van Shon Keta* en *Shòròmbu.* Uit angst dat op zijm grafsteen *Hier ligt Jules de Palm, schrijver van "De Kerstcakes"* zou komen te staan, heeft hij acht verhalen erbij geschreven en die onder de titel *Antiya* uitgegeven. De meeste verhalen zijn in Nederland geschreven, want Jules de Palm ging in Nederland Nederlands studeren. Hij rondde zijn studie af met een proefschrift over *Het Nederlands op de Curacaose school* dat onder neerlandici op Curacao ook wel eens spottend *Het Curacaos op de Nederlandse school* genoemd werd. Sinds 1959 is hij hoofd van het Centraal Bureau Toezicht Curacaose Bursalen in Den Haag.

ven en ik zie wat voor pracht van een patroon het is ..... Maar het vervelende is, dat de Antilliaan nooit rekening houdt met het feit dat er behalve op Curacao en op Aruba nog een heleboel andere cultuurpatronen zijn, waar zij dus eigenlijk geen rekening mee wensen te houden".

HA, JOZEF!

De ontworteling van de geparetrieerde Curacaoenaar komt voor in het verhaal "Weerzien". Jules de Palm: "Iedereen die in Holland geweest is en terugkeert kent dat. Bij terugkeer zijn er bepaalde dingen die je gewoon verleerd bent, waar je werkelijk met verbazing naar staat te kijken, terwijl je je realiseert dat je ook zo geweest bent. Om een voorbeeld te geven. Telkens als ik op Curacao ben, ontmoet ik een man. Die zegt niet "Jules" of "De Palm" tegen me, maar die zegt "Ha, Jozef". Waarom noemt hij me nou Jozef? Nou, ik ben voor hem Jozef, omdat ik dertig, veertig jaar geleden optrad als butler in een toneelstuk en die butler heette Jozef. Dan blijk ik voor die persoon Jozef. En dan kan je op je kop gaan staan, maar iedereen die dat stuk gezien heeft, die ziet jou aan als Jozef".

Toch bevredigt de verklaring van Jules de Palm niet. Het kan niet alleen Nederland zijn, waardoor hij een wat ironische afstand neemt tot de typisch Antilliaanse gebruiken, omdat die afstand ook een rol speelt in de jeugdherinneringen. "Het loopt altijd fout in de verhalen. Ik moet eerlijk toegeven: bepaalde dingen die mijn moeder en mensen in die tijd deden, daar stonden wij als jongeren zeer sceptisch tegenover. Maar ik merkte later dat bepaalde gebruiken, zoals op oudejaarsavond met een wierookvat proberen de geesten te verdrijven, dat jongeren het toch maar deden, want je kunt nooit weten

Ik heb die oude gebruiken opgenomen in mijn verhalen, omdat het toch wel goed is, als jongeren een stuk van die oude cultuur proeven. Ze moeten ermee geconfronteerd worden". In zijn verhalen prikt Jules de Palm de Hollandse mythe door, dat de Antilliaan een heerlijk, opgewekt, zonnig mensje zou zijn. De Palm ziet hem eerder als tragisch. "Laughing at the outside and crying at the inside". Wie eerlijk is, zal dat moeten toegeven. Ik zie ons niet als een blij volk. We willen nooit hebben, dat ze ons in het hart kijken. We laten het achterste van onze tong nooit zien. En als we het laten zien, dan zullen we zorgen, dat die tong eerst wat beslagen is.

Verschillende bursalen hebben hier moeite mee. In Nederland vindt men dat ze niet genoeg communiceren. Ik heb laatst een meisje ontmoet en ik zei tegen haar: "Er wordt geklaagd dat je te weinig zegt". Ze zei tegen me: "Ik praat zo weinig, omdat ik niets te zeggen heb". Maar deze Nederlanders die praten aan één stuk door, ook wanneer ze niets te zeggen hebben. En ze vragen maar: Waar kom je vandaan, hoeveel kinderen heeft je moeder, hoe wonen jullie thuis? Dat Antilliaanse meisje beschouwt die vragen als een inbreuk op haar privé-leven, terwijl de Nederlander het beschouwt als belangstelling voor de Antilliaanse cultuur.

Nee, we zijn alleen maar vrolijke Fransen voor de buitenwereld . Zelfs in de Curacaose wals beluister ik een mineur-toon. Ik draai ze vaak, maar na een tijdje word ik er melancholisch van".

TWEESLACHTIGHEID

In de verhalen en ook in dit gesprek doet Jules de Palm zich tweeslachtig voor. Zijn tweeslachtigheid zit ook in het taalgebruik. In de verhalen wisselen deftige woorden als: "nihil obstat", "rara avis" af met heel eenvoudige taal. Jules de Palm: "Ik heb het wel eens de disharmonie in de taal van de Antilliaan genoemd. Iemand die in een vreemde taal schrijft, heeft moeite met de gevoelenswaarde van de woorden. Soms zijn de voorbeelden die u me geeft me ontvallen, soms heb ik ze ook opzettelijk gebruikt om de ironische toon eraan te geven.

Ik merk de tweeslachtigheid in taalgebruik ook bij andere Antilliaanse schrijvers. Wij hebben op school prachtige zinnen geleerd, maar de Nederlanders met wie je later in aanraking komt, die spreken een heel ander Nederlands. En die twee dingen gaan door elkaar spelen". De opmerking dat de verteller in Antiya niet alleen tweeslachtig tegenover de taal, maar ook tegenover de Antilliaanse gebruiken staat, overvalt Jules de Palm. Na enige twijfeling: "Het kan ook niet anders. Op een zeker ogenblik heb je twee vaderlanden, ik ben een oceaanman. Je zit op zeker ogenblik hier en dan weer daar en dat kan in een kwartier tijd wisselen. Als u de gedichten van mijn goed vriend wijlen Pierre Lauffer leest, dan ziet u dat hij de ene keer heel duidelijk de Afrikaan is en de andere keer de Nederlander. Dat loopt door elkaar heen. Als je hem sprak, dan was hij de ene keer de romanticus en de andere keer zag je hem in de schoolbanken zitten, zich houdend aan de regels die door de fraters zijn gesteld". Wat heeft Jules de Palm in ANTIYA willen zijn? "Mezelf. Dus die tweeslachtigheid waar u het over hebt, die zou ik willen aanvaarden als een compliment en niet als kritiek, want iedereen is, zoals hij is. Misschien is het wel erg onpsychologisch van me om te zeggen, maar de Curacaoenaar, de Antilliaan an sich is tweeslachtig".

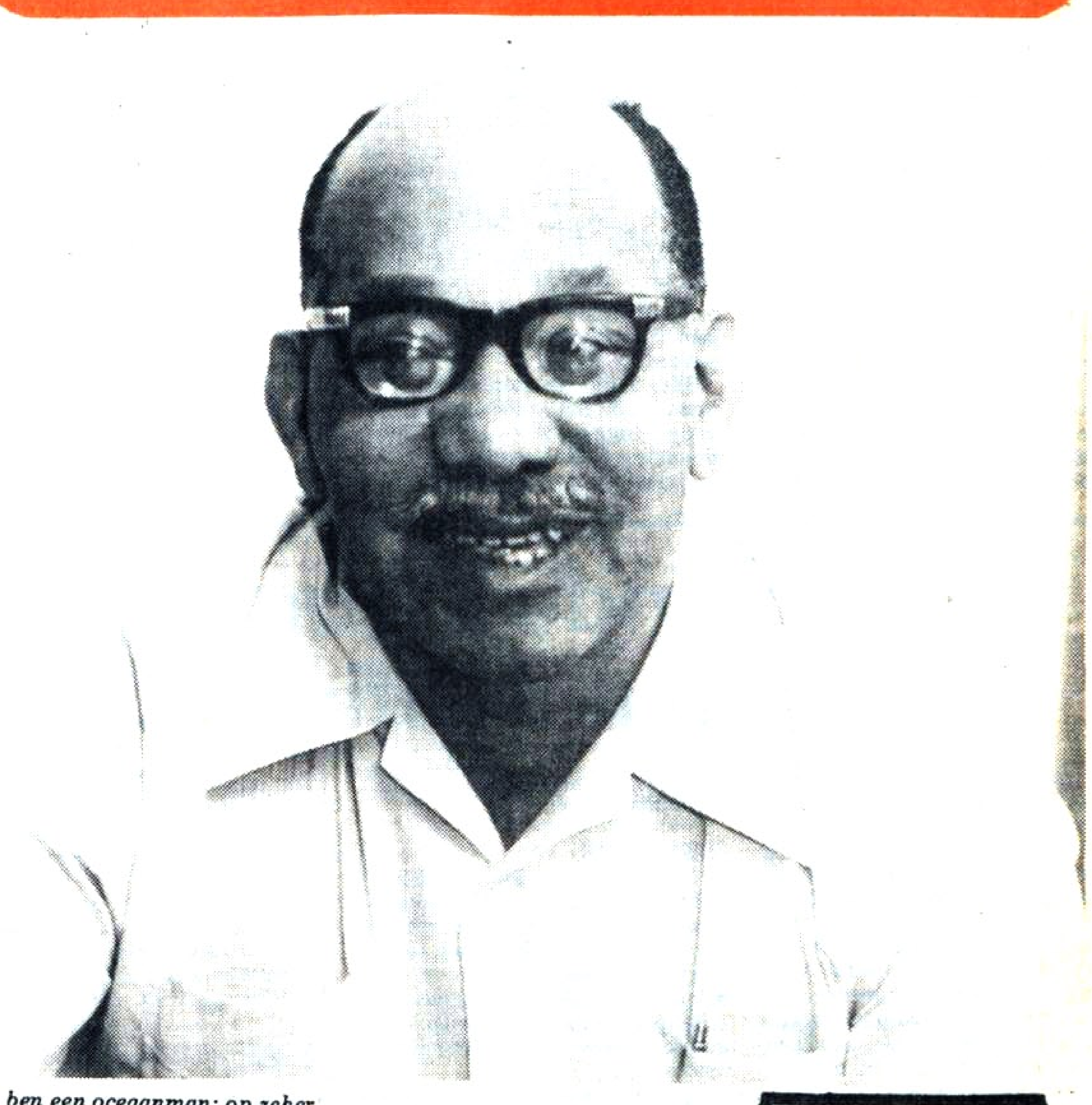

Ik ben een oceaanman: op zeker ogenblik heb je twee vaderlanden.

In het begin van het gesprek wilde Jules de Palm me wijs maken dat zijn verhalen alleen maar opgeschreven anecdoten waren. Nu blijkt dat ze heel wat meer inhouden dan anecdotes. Jules de Palm: "Daar betrapt u me op. Ja, ze zijn meer. Maar ik verschuil me - daar heb je het weer dat verschuilen - ik verschuil me dus achter het anecdotische om gespeend te blijven - een mooi woord, zie je: gespeend - om gespeend te blijven van kritiek van een recensent die er iets achter zoekt. Ik dacht me ingedekt te hebben met het nawoord, door te stellen dat ik geen schrijver ben."

EER

De Palm wijdt uit over recensies. Hij is duidelijk geprikkeld door een negatieve uit de Volkskrant. De recensent had verwacht, dat de bundel een progressieve inhoud zou hebben. Hij is ingenomen met een recensie in de Haagsche Courant, die heel lovend is. Ik zeg hem dat ik zijn reactie vind passen bij een paar verhaalfiguren, die in paniek raken als ze hun eer dreigen kwijt te raken. De Palm: "Eerlijk gezegd zou ik tien jaar terug wel gedacht hebben dat ik met zo'n recensie in de Volkskrant m'n eer kwijt was. Maar nu ben ik zo vereuropeest dat ik wel afstand kan nemen. Nu ben ik al blij dat men de moeite heeft genomen om het te recenseren. Ik ben eerder in mijn eer aangetast, dat er niets over geschreven is in de NRC. Zo ijdel ben ik wel, dat als de NRC komt en er staat niets over in, dat ik dat veel erger vind".

De vergelijking van De Palms verhalen met die van Elis Juliana vindt De Palm niet opgaan. "Elis Juliana schrijft in het Papiamentu en ik in het Nederlands. Je kunt hooguit zeggen: er zijn twee Antillianen die verhalen schrijven, maar voor de rest zie ik de vergelijking met Elis Juliana niet. Ik heb wel eens in het Papiamentu geschreven, dat verhaal van Toni Gonzalez heb ik bewerkt voor de bloemlezing van Lauffer, maar dat heeft me erg veel moeite gekost. Ik zou bijna zeggen, maar ik loop er niet mee te koop: mijn gemakzucht gebiedt me in het Nederlands te schrijven. Het kost me meer moeite om mijn moeder een brief in het Papiamentu te schrijven, dan om een Nederlandse directeur van een school te schrijven". Betekent dit ook dat Jules de Palm zich met zijn verhalen allereerst tot Nederlanders richt? Het is me in eerste instantie te doen geweest om jongeren verhalen te geven, ik zou bijna zeggen, in overeenstemming met het beleid van deze regering. Minister Veeris heeft het een paar keer naar voren gebracht: zolang het Nederlands op de scholen gebruikt wordt, is het zaak dit zo goed mogelijk te doen. Dit boek kan op zeker ogenblik op de scholen gebruikt worden. Ik ben zelf neerlandicus. Als ik bij het ontleden een zin op het bord zou zetten als "De boer poot aardappelen", dan kan ik me voorstellen dat die jongens bij zichzelf al denken: Nou, dat moet die boer weten, en: Wat is nou poten? of: Ik hou helemaal niet van aardappelen. Dus hij is al in een slechte stemming geraakt door die ene zin op het bord.

Nou heb ik de illusie dat als een leraar op het Stuyvesant of op het Radulphuscollege of waar dan ook, een zin uit mijn boekje op het bord schrijft, of een stukje eruit leest, dat ze dat aangrijpt. Dat ze een herdenking zien van een oom of een buurman. Zodat ze daarna de ontleding op de koop toe nemen.

Ik probeer dus interesse te kweken voor de stof die men gaat behandelen". Jules de Palm vindt het moeilijk om de Antilliaanse literatuur in de wereldliteratuur te plaatsen. "Als je nou Boeli van Leeuwen neemt, of je neemt Frank Martinus Arion of Tip Marugg. Dat zijn drie heel verschillende figuren. Op zeker moment plaats ik Frank Martinus in het Caribisch gebied, maar Boeli van Leeuwen zou net zo goed in Nederland hebben kunnen wonen, en precies zo schrijven. Ik weet niet in hoeverre Frank Martinus bewust gaat zitten om de Nederlandse invloed naar achteren te duwen en zegt: "Ha, nu ga ik eens lekker Caribisch doen". Maar als je hem en Boeli van Leeuwen neemt, het zijn twee Antilliaanse schrijvers, en ze passen beiden ergens anders in. Terwijl Tip Marugg er volgens mij precies tussenin blijft". Waar plaatst Jules de Palm zichzelf? "Ik hoop dat ik erin geslaagd ben om me op Curacao te plaatsen. Volgens mij zit ik op Curacao als ik schrijf. Die nostalgie, zoals u opmerkte, speelt bij mij een rol. Eigenlijk voel ik me op het rif zitten. Kijkende naar de golven die spatten. Ik zie dan die Pepsi-Cola-plant die daar helemaal niet meer staat en ik zie Forti Kalki, daar voel ik me terwijl ik aan het schrijven ben".

"BOTICA CERRITO" N.V.
Promenade Shopping Center
Tel.: 35084 - 36571
...MPERS: alle uitvoeringen
...en de meest voordelige prijs.
...OSMETICA: alle produkten
...n de meest gerenommeerde
...rken.

Perfume-Cologne-Cosmetics
LE BEAU GESTE
Voor de meest gerenommeerde merken
Curaçao-Aruba-St. Maarten

Restaurant Rust & Burgh
Ons weekmenu dat vandaag 28 augustus ingaat:
Vegetable Soup
Hache Hollande f. 10,–
Voor reserveringen: tel. 93817 - 93330